

IZRAKSTS

Latvijas Republikas Ekonomikas ministrija
Patērētāju tiesību aizsardzības centrs
Elizabetes ielā 41/43, Rīgā, LV-1010, tālr. (+371)7220151, fakss
(+371)7338024

LĒMUMS par nevienlīdzīgiem un netaisnīgiem līguma noteikumiem

2005.gada 26.jūlijā

Nr.4 - lg

Patērētāju tiesību aizsardzības centrā (turpmāk – *PTAC*) 2005.gada 2.maijā saņemts (...) 2005.gada 28.aprīļa iesniegums (turpmāk – *Iesniegums*), kurā *PTAC* lūgts nodrošināt SIA "Baltkom TV SIA" pienācīgu ar 2001.gada 7.jūnija līgumu (turpmāk – *Līgums*) uzņemto saistību izpildi, kā arī izvērtēt *Līguma* noteikumu atbilstību *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* (turpmāk – *PTAL*) normām.

PTAC, izskatot *Iesniegumu*, tika pieprasījis un 2005.gada 7.jūnijā saņēmis SIA "Baltkom TV SIA" skaidrojumu (turpmāk – *Skaidrojums*) par *Iesniegumā* minēto. Izvērtējot *Iesniegumu*, *Iesniegumam* pievienotos dokumentus un *Skaidrojumu* par (...) *Iesniegumā* minēto, *PTAC*

konstatē:

1. (...) tiesiskajās attiecībās, kas izriet no *Līguma*, atbilst *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* (turpmāk – *PTAL*) 1.panta 3.punktā skaidrotajam jēdzienam "patērētājs";
2. SIA "Baltkom TV SIA" saskaņā ar *PTAL* 1.panta 4.punktu uzskatāma par "pakalpojuma sniedzēju", tādējādi SIA "Baltkom TV SIA" darbības sakarā ar tās sniegtajiem pakalpojumiem (...) labā atbilst *PTAL* 1.panta 2.punktā skaidrotajam jēdzienam "pakalpojums";
3. *Līguma* 1.2. apakšpunkts satur noteikumu: „Tikai Baltkom ir tiesīgs noteikt programmu paketes sastāvu, bet noteiktais paketes sastāvs un cenas par to var mainīties atkarībā no atļaujām, kuras Baltkom saņem no programmu devējiem. Abonentam ir tiesības pāriet uz mazāku (lielāku) programmu paketi šajā līgumā paredzētajos gadījumos”.
4. *Līguma* 1.2. apakšpunkts saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 12.punktu, 6.panta ceturto daļu uzskatāms par netaisnīgu līguma noteikumu, jo:
 - 4.1. Ar *Līguma* 1.2. apakšpunktu SIA „Baltkom TV SIA” ir paredzējusi savas tiesības izslēgt jebkuru programmu paketes sastāvā esošu programmu vai aizstāt to ar citu tādējādi paredzot iespēju manīt programmu paketes sastāvu. *PTAC* konstatē, ka pie šādām SIA

„Baltkom TV SIA” darbībā tādējādi varētu tikt mainīts *Līgumā* noteiktais līguma priekšmets, kas pēc SIA „Baltkom TV SIA” izmaiņu veikšanas varētu patērētāju vairāk neapmierināt, jo patērētājam nebūtu iespējams saņemt tieši tādu pakalpojumu, kādu tas sākotnēji vēlējies un iegādājies;

- 4.2. *PTAC* norāda, ka *Līguma* 1.2. apakšpunktā paredzēto izmaiņu (gan programmas sastāvā, gan pakalpojuma cenā) veikšanas gadījumā, ja pēc izmaiņu veikšanas pakalpojums vairāk neapmierinātu patērētāju un tādēļ viņš gribētu lauzt *Līgumu*, tad saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 12.punktu un ceturto daļu, nebūtu taisnīgi uz konkrēto gadījumu attiecināt *Līguma* 4.2. apakšpunkta noteikumus;
- 4.3. Papildus *PTAC* norāda, ka par *Līguma* 1.2. apakšpunktā paredzētām izmaiņām saskaņā ar *PTAL* 3.panta 3.punktu patērētāju nepieciešams informēt savlaicīgi;
5. *Līguma* 1.5. apakšpunkts satur noteikumu: „*Līgums stājas spēkā ar tā parakstīšanas brīdi un ir spēkā 1 (vienu) gadu. Pēc termiņa izbeigšanās, ja pusēm nav iebildumu, līgums uzskatāms par pagarinātu uz nenoteiktu laiku*”.
- 5.1. Konkrētais *Līguma* apakšpunkts paredz automātiski pagarināt *Līgumu*, ja patērētājs neinformē SIA "Baltkom TV SIA" par *Līguma* nepagarināšanu, turklāt konkrētajā *Līguma* noteikumā nav noteikts konkrēts termiņš, kurā kāda no līgumslēdzēju pusēm varētu iesniegt savus iebildumus sakarā ar *Līguma* pagarināšanu;
- 5.2. *PTAC* norāda, ka saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 9.punktu *Līguma* 1.5. apakšpunktā jāiekļauj saprātīgs termiņš, kurā patērētājs varētu informēt SIA "Baltkom TV SIA" par turpmāku līguma nepagarināšanu;
6. *Līguma* 3.1. apakšpunkts satur noteikumu: "*Pusgada laikā no šī līguma noslēgšanas brīža abonēšanas maksa paliek nemainīga, izņemot šī līguma 3.2. punktā minētajā gadījumā. Ja līguma noteikumi tiek mainīti un Abonents tiem nepiekrīt, tad līgums uzskatāms par lauztu, un Abonents atdod Aparatūru šī līguma 4.5.p. – 4.5.3.p. un 4.2.p. paredzētajā kārtībā*".
7. *Līguma* 3.1. noteikums saskaņā ar *PTAL* 6.panta pirmo daļu, trešās daļas 5.punktu uzskatāms par netaisnīgu līguma noteikumu, jo:
 - 7.1. *PTAC* norāda, ka, ja SIA "Baltkom TV SIA" vienpusēji veiktu *Līguma* izmaiņu gadījumā patērētājs vēlas lauzt līgumu, tad saskaņā ar *PTAL* 3. un 5.panta noteikumiem uz konkrēto situāciju nav pieļaujams attiecināt *Līguma* 4.2. apakšpunktā paredzēto līgumsodu Ls 20 apmērā;
8. *Līguma* 3.2. apakšpunkts satur noteikumu: "*Baltkom var pārskatīt abonēšanas maksu pēc jaunu likumu, lēmumu un cita veida normatīvu dokumentu pieņemšanas (t.sk. pēc izmaiņām nodokļu likumdošanā), šī līguma 1.2.p. paredzētajā gadījumā, kā arī augošas inflācijas vai citu ekonomisku apstākļu rezultātā. Izmaiņas abonēšanas maksā tiek*

pieņemtas, paziņojot par to Abonentiem divdesmit dienas iepriekš Baltkom televīzijas kanālā".

9. *Līguma 3.4. apakšpunkts satur noteikumu: „Informācija par iespējamām ar šo līgumu saistītām izmaiņām tiks translēta Baltkom televīzijas kanālā”.*
 - 9.1. *Attiecībā uz Līguma 3.2. un 3.4. apakšpunktos iekļauto patērētāju informēšanas kārtību par Līgumā paredzētajām izmaiņām PTAC norāda, ka SIA „Baltkom TV SIA” saskaņā ar PTAL 3.panta 3. punktu patērētājiem būtu jāsniedz savlaicīgs, individuāls paziņojums;*
10. *Līguma 3.5. apakšpunkts satur noteikumu: "Gadījumā, ja Aparatūra tiek uzstādīta pēc adreses, kurā Abonents nav pastāvīgi pierakstīts, vai arī Abonents ir juridiska persona, tiek ņemta drošības nauda USD 148 apmērā. Drošības naudu jāmaksā latos pēc Latvijas Bankas noteiktā valūtas maiņas kursa norēķinu dienā. Šī nauda tiek atdota Abonentam, ja uzstādītā Aparatūra pēc savstarpējo saistību izbeigšanas tiek atdota Baltkom pilnā komplektā un lietošanas kārtībā. Baltkom ir tiesības ieturēt no šīs summas maksājumus, kurus Abonents ir parādā Baltkom".*
11. *Līguma 3.5. apakšpunkts saskaņā ar PTAL 3.panta 2.punktu, 5.panta otrās daļas 5.punktu, 6.panta pirmo daļu, trešās daļas 1.punktu uzskatāms par netaisnīgu līguma noteikumu, jo:*
 - 11.1. *PTAC norāda, ka saskaņā ar Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 3.pantu "Dzīvesvieta ir jebkura personas brīvi izraudzīta ar nekustamo īpašumu saistīta vieta (ar adresi), kurā persona labprātīgi apmetusies ar tieši vai klusējot izteiktu nodomu tur dzīvot, kurā dzīvot tai ir tiesisks pamats un kuru šī persona atzīst par vietu, kur tā sasniedzama tiesiskajās attiecībās ar valsti un pašvaldību". Tādējādi sakarā ar Dzīvesvietas deklarēšanas likuma spēkā stāšanos Līguma 3.5. apakšpunkta redakcija uzskatāma par novecojušos, kā arī PTAC norāda, ka Līguma 3.5. apakšpunktā izvirzītais kritērijs (pastāvīgs pieraksts) saskaņā ar PTAL 6.panta pirmo daļu un trešās daļas 1.punktu vērtējams kā nepamatots, lai no patērētājiem tiktu saņemta drošības nauda USD 148 apmērā;*
12. *Līguma 4.1. apakšpunkts satur noteikumu: "Abonents uzņemas pilnu materiālu atbildību par viņa telpās atstātās Aparatūras pienācīgu izmantošanu, saglabāšanu nebojātā un nemainītā veidā, tai skaitā atbildību par tās aizsardzību pret trešo personu prettiesisku rīcību un ugunsgrēku. Aparatūras (dekodera un pults) vērtība ir USD 148, barošanas bloka vērtība – USD 10. Zaudējumu nodarīšanas gadījumā Abonents atlīdzina tos divkārtšā apmērā".*
13. *Līguma 4.5.1. apakšpunkts satur noteikumu: "Ja Aparatūra netiek atdota pilnā komplektā un lietošanas kārtībā vai pieņemšanas – nodošanas aktā tiek fiksēti Aparatūras bojājumi (t. sk. vizuālie), tad Abonents atlīdzina ar to saistītos zaudējumus divkārtšā apmērā".*

14. *Līguma* 4.1. un 4.5.1. apakšpunkti saskaņā ar *PTAL* 3.panta 2.punktu, 5.panta otrās daļas 5.punktu, 6.panta pirmo daļu, trešās daļas 1.punktu uzskatāmi par netaisnīgiem līguma noteikumiem, jo:
- 14.1. Kā izriet no *Civillikuma* astotās nodaļas noteikumiem, tad zaudējumu atlīdzināšana ir galvenais civiltiesiskais līdzeklis tiesisku seku aizskārumu novēršanai, tāda mantiskā stāvokļa atjaunošanai vai nodrošināšanai, kāds būtu, ja nebūtu noticis tiesībpārkāpums, jo *Civillikuma* 1779.pants nosaka, ka "*katram ir pienākums atlīdzināt zaudējumus, ko viņš ar savu darbību vai bezdarbību nodarījis*". *PTAC* norāda ka no iepriekšminētā izriet personas pienākums atlīdzināt radušos zaudējumus tādā apmērā, lai tiktu atjaunots sākotnējais mantiskais stāvoklis. Tādējādi *PTAC* secina, ka konkrētais *Līguma* noteikums, kurš paredz patērētājam veikt divkārsa apmērā zaudējumu atlīdzību ir vērtējams kā netaisnīgs līguma noteikums;
15. *Līguma* 4.2. apakšpunkts satur noteikumu :"*Gadījumā, ja Abonents atsakās no Baltkom pakalpojumiem pirms šī līguma 1.5. punktā norādītā termiņa (1 gads) vai neizpilda 2.1.3. punktā minēto, tad viņš maksā Baltkom līgumsodu Ls 20 apmērā un atdod Aparatūru 4.5. – 4.5.3. pantā noteiktajā kārtībā*".
16. *Līguma* 4.2. apakšpunkts saskaņā ar *PTAL* 3.panta 2.punktu, 5.panta otrās daļas 5.punktu, 6.panta pirmo daļu, trešās daļas 1.punktu uzskatāms par netaisnīgu līguma noteikumu, jo:
- 16.1. Gadījumā, ja patērētājs 1.2. vai 3.1. apakšpunktos paredzēto iemeslu dēļ atsakās no SIA "Baltkom TV SIA" sniegtā pakalpojuma, tad uz konkrēto situāciju nav attiecināms *Līguma* 4.2. apakšpunktā iekļautais līgumsods Ls 20 apmērā. *PTAC* norāda, ka pašreizējā *Līguma* 4.2. apakšpunkta redakcija pieļauj situāciju rašanos, kuras patērētāju nostāda neizdevīgā stāvoklī un pārkāpj labticīguma prasības;
17. *Līguma* 4.5.2. apakšpunkts satur noteikumu: "*Ja Aparatūra netiek atdota augstāk minētajā termiņā (7 dienu laikā), ABONENTS maksā līgumsodu Ls 1 apmērā par katru nokavēto dienu kopā ar līgumsodu, kurš noteikts šī līguma 4.2. apakšpunktā*".
18. *Līguma* 4.5.2. apakšpunkts saskaņā ar *PTAL* 6.panta pirmo daļu, trešās daļas 1.punktu uzskatāms par netaisnīgu līguma noteikumu, jo:
- 18.1. *PTAC* konstatē, ka *Līguma* 4.5.2. apakšpunktu skatot kontekstā ar *Līguma* 4.2. apakšpunktu, var rasties situācija, kad patērētājam jāmaksā divkārtīgs līgumsods viena *Līguma* apakšpunkta nepienācīgas izpildes gadījumā (līgumsods Ls 1 apmērā par katru nokavēto dienu kopā ar līgumsodu Ls 20 apmērā), tādejādi nostādot patērētāju neizdevīgā stāvoklī un pārkāpjot labticīguma prasības;
19. *Līguma* 5.3. apakšpunkts satur noteikumu: „*Šis līgums satur pilnīgu pušu vienošanos, puses to ir izlasījušas un piekrīt visiem tā punktiem, un to ar savu parakstu apstiprina*”.

20. *Līguma* 5.3. apakšpunkts saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešo daļu uzskatāms par netaisnīgu līguma noteikumu, jo:
- 20.1. Saskaņā ar *PTAL* 6.panta piektā daļā noteikto – līguma noteikums vienmēr ir uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā lēmuma noteikumus. Turklāt gan Eiropas Kopienas tiesas praksē, gan arī tiesību doktrīnā pastāv viedoklis, ka standartnoteikumi (tipveida līgumu noteikumi) vienmēr uzskatāmi par neapspriestiem, tādēļ standartnoteikumu piemērošanas gadījumā faktiski nav nekādas juridiskās iespējas izvairīties no *PTAL* (un tā noteikumos ietvertās direktīvas 93/13/EEK *Par netaisnīgiem līguma noteikumiem patērētāju līgumos*) piemērošanas. Ja apspriešana ir formāla, piemēram, personas paraksts līgumā, tad to nedrīkstētu pieņemt kā apspriešanu *PTAL* izpratnē. SIA "Baltkom TV SIA" arī *Skaidrojumā* nav pierādījusi *Priekšlīguma* noteikumu apspriešanas faktu un tādejādi *Priekšlīguma* noteikumi uzskatāmi par neapspriestiem;
21. *Līguma* 5.4. apakšpunkts satur noteikumu:” *Visus strīdus līgumslēdzēju puses risina savstarpēju sarunu ceļā, pretējā gadījumā strīdu izskata Rīgas Starptautiskā Šķīrējtiesā vai tiesā LR likumdošanā noteiktajā kārtībā. Ja kāds no šī līguma noteikumiem zaudē spēku, tad tas neietekmē pārējo līguma noteikumu spēkā esamību*”.
22. *Līguma* 5.4. apakšpunkts saskaņā ar *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punktu uzskatāms par netaisnīgu līguma noteikumu, jo:
- 22.1. *Līguma* 5.4. apakšpunktā paredzēti vairāki strīdu izskatīšanas veidi: līgumslēdzēju pušu sarunu ceļā, LR tiesā, Rīgas Starptautiskajā Šķīrējtiesā. *PTAC* konstatē, ka *Līguma* 5.4. apakšpunktā nav atrunāta vienošanās kārtība par to, kur strīdu, nesaskaņu vai prasību gadījumā, kas izriet no *Līguma* puses izskatītu konkrēto gadījumu – LR tiesā vai Rīgas Starptautiskajā Šķīrējtiesā. Tādējādi *PTAC* konstatē, ka patērētāja izvēles brīvība attiecībā uz radušos strīdu izskatīšanas kārtību varētu realizēties tikai tādā gadījumā, ja strīdu, nesaskaņu vai prasību gadījumā patērētājs būtu tas, kas griežas šajās tiesības aizsargājošajās iestādēs;
- 22.2. Attiecībā uz *Skaidrojumā* minēto, *PTAC* norāda, ka lai arī *Civilprocesa likuma* 491.pants neparedz īpašus noteikumus šķīrējtiesas līguma noslēgšanai, tomēr attiecībā pret *Civilprocesa likuma* 491.pantu *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punkts vērtējama kā speciāla norma, jo tā paredz tiesisko regulējumu šķīrējtiesas līgumam, kura viena no pusēm ir nosacīta ar atbilstību *PTAL* 1.panta 3.punktā ietvertajai „patērētāja” definīcijai. Šī iemesla dēļ un pamatojoties uz likuma *Par likumu un Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību* 8.panta

trešo daļu, *Līguma* 5.4. apakšpunktam ir jāatbilst *PTAL* 6.panta trešās daļas 7.punkta noteikumiem;

- 22.3. SIA "Baltkom TV SIA" atbilstoši *PTAL* 6.panta septītajai daļai nav pierādījusi, ka, vienojoties ar (...), notikusi *Līguma* 5.4. apakšpunkta apspriešana, jo par līguma apspriešanu nav uzskatāma līguma parakstīšana no patērētāja puses (īpaši ņemot vērā līguma tipveida raksturu);

Ņemot vērā augstāk minēto un pamatojoties uz *PTAL* 3.panta 2., 3.punktu, 5.panta otrās daļas 5.punktu, 6.panta pirmo daļu, 6.panta trešās daļas 1.punktu, 6.panta trešo daļu, 6.panta trešās daļas 5., 7., 9., 12.punktu, 6.panta ceturto daļu, 25.panta ceturtais daļas 6.punktu, *PTAC*

pieprasa:

1. SIA "Baltkom TV SIA" pārtraukt pildīt *Līguma* 1.2., 3.1., 3.5., 4.1., 4.2., 4.5.1., 4.5.2., 5.3., 5.4. apakšpunktu noteikumus, kā arī grozīt *Līguma* 1.5., 3.2., 3.4. apakšpunktus, kas nostāda (...) savu tiesību aizsardzībai neizdevīgā stāvoklī;
2. SIA "Baltkom TV SIA" pārtraukt pildīt ar citiem patērētājiem noslēgtajos līgumos ietvertos netaisnīgos līguma noteikumus 1.2., 3.1., 3.5., 4.1., 4.2., 4.5.1., 4.5.2., 5.3., 5.4. apakšpunktus, kā arī grozīt 1.5., 3.2., 3.4. apakšpunktus;
3. SIA "Baltkom TV SIA" grozīt patērētājiem piedāvātos līguma projektus, grozot 1.2., 1.5., 3.1., 3.2., 3.4., 3.5., 4.1., 4.2., 4.5.1., 4.5.2., 5.3., 5.4. apakšpunktus.

Papildus *PTAC* norāda uz *PTAL* 25.panta septītajā daļā noteikto *PTAC* amatpersonu izvirzīto prasību un doto norādījumu saistošo raksturu attiecībā uz SIA "Baltkom TV SIA", kuru neievērošanas gadījumā tiks piemērotas *Latvijas administratīvo pārkāpumu kodeksā* paredzētās sankcijas sakarā ar uzraudzības funkcijas realizējošo valsts institūciju amatpersonu likumīgo prasību neizpildīšanu.

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 70.panta pirmo daļu, 76.panta pirmo daļu un otro daļu, 79.panta pirmo daļu un *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 25.panta pirmo daļu adresāts ir tiesīgs apstrīdēt šo administratīvo aktu Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijā viena mēneša laikā kopš tā paziņošanas adresātiem.

Direktores vietā

direktores vietniece

(paraksts)

B. Liepiņa

(zīmogs)

IZRAKSTS PAREIZS

(...)